

Professionals?

Dij, 30/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

Fa uns anys, a Barcelona es va produir un crim en un pàrquing. Quan s'estava investigant aquest crim, l'alcalde va declarar a un diari que "hi ha un cert nivell de professionalitat -de l'autor- que fa que la cosa sigui més complexa del que seria desitjable". També, en algunes informacions sobre robatoris de pisos a Barcelona, els autors havien estat qualificats pels mitjans de comunicació com a professionals per la seva perícia en la realització del delictes.

Crec que aquests comentaris no són més que el reflex d'una convicció cada cop més arrelada en la nostra cultura i que obliga a replantejar la pregunta sobre què entenem avui per professionalitat. Poden caure sota la mateixa denominació els assassins, els advocats, els lladres, els metges, i així successivament? Per què la nostra societat i, no ho neguem, els mateixos professionals sembla que es troben còmodes i no reaccionen davant afirmacions d'aquest tipus?

Al meu entendre, el que hi ha subjacent a aquest plantejament és la idea que un professional és algú tècnicament competent que posa aquesta competència al servei de fins -fins que no té cap sentit discutir ni qüestionar- a canvi de la corresponent remuneració. Així doncs, la competència tècnica es justifica per si mateixa, amb independència dels fins als quals serveixi. Fer "bé" alguna cosa és independent del bé o del mal que es causa amb aquesta actuació. S'avalua la correcció del procediment i no el bé inherent a aquella pràctica. Així doncs, un assassí (i més encara, suposem, en el cas d'un assassí a sou) que elimina algú i aconsegueix escapar a la justícia seria un excel·lent professional.

El professor Goodpaster ha proposat que es consideri l'existència d'una malaltia que pot ser típica de professionals i organitzacions. L'anomena teleopatia, i podríem definir-la com una obsessió acrítica per l'orientació a objectius o l'obtenció de resultats. La teleopatia suposa suspendre qualsevol tipus de judici o de criteri aliè a l'obtenció de resultats, resultats que s'estableixen exclusivament des de la perspectiva de qui es proposa obtenir-los. Ja no es tracta de la clàssica separació de mitjans i fins, sinó de considerar injustificada i irrellevant qualsevol apel·lació als criteris inherents a l'exercici de qualsevol activitat. Des d'aquest enfocament és possible plantejar que hi ha diverses maneres d'entendre el significat de l'èxit professional o corporatiu, i que algunes d'elles poden ser considerades malalties des del punt de vista personal i social. Aquí convé, doncs, no oblidar que el significat i el sentit de l'èxit no és únic ni unívoc, sinó que és una construcció social i moral. I aquesta construcció depèn tant de com es defineixi internament l'èxit per part dels professionals com del tipus de reconeixement i legitimació social que aquests obtinguin. Parlar de teleopatia, doncs, ens permet plantejar que el mal i la irresponsabilitat podrien ser un component intrínsecament associat a determinades visions de l'èxit professional i corporatiu. Al cap i a la fi, l'èxit no és una qüestió de resultats ni de dades que tinguin valor per si mateixos, sinó una configuració cultural que modela actituds i pràctiques, i que dona orientació i sentit a les nostres actuacions.

Em sembla que el que hi ha subjacent a aquesta qüestió és una absolutització fraudulenta de la llibertat d'escollir. El frau es produeix quan, en nom d'aquesta

llibertat, es conclou que no és possible discutir el contingut de les eleccions concretament realitzades, com si criticar-les ja qüestionés la mateixa possibilitat d'escollir. Com si criticar l'elecció realitzada atemptés contra la llibertat d'elecció, de la mateixa manera que de vegades sembla que discutir una opinió es converteixi en un atemptat contra la llibertat d'expressió. Aquesta renúncia a debatre públicament sobre els fins i valors implícits en les nostres actuacions facilita, en els contextos professionals i organitzatius, que l'obtenció de resultats adquireixi un valor normatiu que des-responsabilitza el subjecte que els obté. I més encara si el subjecte es veu a si mateix com un simple engranatge d'un procés o d'una organització que escapen al seu control. El "bon" professional passa a ser considerat com un contenidor de sofisticades competències tècniques, però instrumentalitzat pel procés, l'empresa o el client al que serveix. I, consegüentment, qui sigui altament competent i eficient en la consecució dels seus objectius (qualssevol que aquests siguin) pot ser legítimament qualificat com a professional. També un assassí. Tant se val el color del gat, el cas és que caci ratolins. Amb altres paraules: determinades apologies de la professionalitat apunten directament a la dissolució de les preguntes ètiques i valoratives, i a reduir-les a una simple qüestió tècnica i instrumental.

No poso en dubte que un professional és algú expert i competent en l'exercici d'alguna activitat. No caldria sinó. Però aquesta activitat es defineix i es justifica per la seva contribució a la societat i pels béns que genera als que es beneficien del seu exercici. I, probablement, també es justifica per la seva integració en un itinerari personal que sigui capaç de situar una carrera professional en el seu context social. Potser no estaria malament obrir un debat sobre a què considerem un "bon" professional. Entre altres coses, perquè segons quin sigui el resultat d'aquest debat, hauríem de començar a desconfiar d'aquells que es defineixen a si mateix únicament com a professionals.